EN ARBEIDSTAKER-ORGANISASJON I YS

Kunnskapsdepartementet
Universitets- og høyskoleavdelingen
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref: Bm_Deres_ref Vår ref: Bm_Init - Bm_Vår_ref Oslo, 12. mars 2015

Høring: NOU 2014:14 Fagskolen- et attraktivt utdanningsvalg -innspill fra Delta

Viser til høringsbrev av 19. desember der Kunnskapsdepartementet ber om høringsuttalelse til Fagskoleutvalgets innstilling, NOU 2014: 14 Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg. Delta har følgende innspill.

Generelt

Fagskoleutdanningen representerer en ressurs som kan gi et viktig bidrag til å løse et stadig økende kompetansebehov i arbeidslivet. Delta slutter seg til utvalgets konklusjon om at det er behov for en fagskolereform for å realisere et potensiale som i dag ikke utnyttes godt nok. Gjennom en mer helheltlig politikk kan fagskolene bli sentrale aktører i å løse dagens og fremtidens kompetansebehov. Delta mener generelt at tiltakene i meldingen bidrar til å gjøre fagskolene mer attraktive og etterspurte blant både studenter og av arbeidslivet. Vår høringsuttalelse er organisert slik at vi kommenterer enkeltforslag som grupperes inn under disse temaene:

- Opptak og overganger til høyere utdanning
- Kvalitet, relevans og forankring i arbeidslivet
- Finansiering og dimensjonering

Opptak og overganger til høyrere utdanning

Opptakskrav

Dagens opptakskrav varierer mellom de ulike utdanningene. De helse- og oppvekstfaglige og tekniske utdanningene krever fullført videregående opplæring med relevant fagbrev/yrkeskompetanse eller tilsvarende realkompetanse, mens flere mediefaglige og kreative utdanninger åpner for videregående opplæring med studiespesialiserende utdanning.

Fagskoleutdanninger er en viktig arena for spesialisering som i hovedsak er rettet mot de med fagbrev eller tilsvarende yrkeskompetanse fra videregående nivå. Som videreutdanning bør fagskoleutdanning bygge på relevant yrkesfaglig grunnutdanning/fagbrev der slike utdanninger finnes. Da fungerer fagskoleutdanning som en arena for spesialisering, noe f.eks. dagens helsefaglige utdanninger bærer tydelig preg av å være. En eventuell utvidelse med opptak til fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfagene og tekniske fag på grunnlag av generell studiekompetanse og ikke en yrkesrettet grunnutdanning er Delta derfor kritiske til. En slik utvidelse blir spesielt problematisk i forhold til fagskoleutdanninger som er ment å bygge på yrkesfaglige

Pb. 9202, Grønland
0134 Oslo
E-POST post@delta.no
WEB www.delta.no
FAKS 85 02 85 39
BANKGIRO 8200.01.77551
ORG.NR. 970 217 215

utdanninger som fører frem til autorisasjon. I helse- og omsorgstjenestene stiller Lov om helsepersonell krav til autorisasjon for helsepersonell som yter helsehjelp. Grunnutdanning på ulike nivåer utgjør grunnlag for autorisasjon for 29 yrker (herunder bl. a. ambulansearbeider, helsefagarbeider/hjelpepleier, helsesekretær, omsorgsarbeider, tannhelsesekretær). Fagskoleutdanning er ikke en grunnutdanning som gir rett til autorisasjon. For den enkelte kandidat med fagskoleutdanning uten autorisasjon vil det være oppgaver som ikke kan utføres, og for arbeidsgiver vil det være helsetjenester som ikke kan utføres av medarbeidere med kun fagskoleutdanning. Den samme utfordringen gjelder for studenter som tas opp til fagskoleutdanning innen helse- og sosialfag på grunnlag av realkompetanse. Det hviler et stort ansvar på tilbydere av fagskoleutdanning å informere studenter grundig om dette ved realkompetanseopptak.

Innen andre områder som f. eks. oppvekst vil en ordning med andre opptakskrav ikke begrenses av lovmessige krav til yrkesutøvelse. Utfra prinsippet om at fagskoleutdanning skal være en tertiær videreutdanning som gir yrkesrettet spisskompetanse mener Delta likevel at slike fagskoleutdanninger skal bygge videre på relevante yrkesfaglige grunnutdanninger/fagbrev der de finnes eller tilsvarende realkompetanse.

Delta er i utgangspunktet positiv til at hver enkelt akkrediterte fagskole kan fastsette bestemmelser om opptaksgrunnlag under forutsetning av at det utvikles en nasjonal opptaksforskrift som sikrer forutsigbarhet og lik praksis mellom institusjonene. Opptaksforskriften må spesifisere hvilke fagskoleutdanninger som krever autorisasjon og sertifisering for opptak.

Overganger til høyere utdanning

Samspillet mellom fagskolesektoren og UH-sektoren er ikke tilstrekkelig utnyttet i dag. Et sterkere samspill vil kunne bidra til en bedre tilpasning mellom den enkeltes utdanningsvalg og arbeidslivets kompetansebehov. Delta støtter forslaget om å gjøre grundige vurderinger om innpass av fagskoleutdanning i høyere utdanning basert på de ulike utdanningenes samlede læringsutbytte. Vi er også positive til at det etableres samarbeidsprosjekter for utvikling av gode overgangsordninger mellom fagskoler og UH-institusjoner.

Kvalitet, struktur og forankring i arbeidslivet

Arbeidslivets rolle

Den viktigste bærebjelken i fagskoleutdanningen er at den er utviklet i nært samarbeid med arbeidslivet. Arbeidslivets nærhet og eierskap til fagskoleutdanningene er et viktig særtrekk ved fagskolen. Et forsterket samspill mellom partene i arbeidslivet, arbeidslivets organisasjoner, det avtagende arbeidslivet, fagskolen og utdanningsmyndighetene vil gi bedre samsvar mellom fagskolenes og arbeidslivets kompetansebehov.

Delta støtter utvalgets forslag til tiltak hvor målet er å øke arbeidslivets representasjon i styrer, råd og utvalg. Delta er positiv til et styrket nasjonalt fagskoleråd som tar et større ansvar for å sammenstille arbeidslivets behov for fagkompetanse og ellers styrke rådets bidrag til politikkutviklingen på fagskolefeltet. Et viktig grep blir å styrke arbeidslivsrepresentasjonen i det nasjonale fagskolerådet. *Delta vil at arbeidslivet skal ha*

et flertall i fagskolerådet og at alle hovedorganisasjoner sikres fast representasjon. En slik sammensetning kan best ivareta fagskolens forankring i bredden av arbeidslivet.

Delta er positiv til forslaget om å etablere egne fagråd som skal ivareta hvert enkelt fagområde. Fagrådene må ha en tydelig rolle i utviklingen og kvalitetssikringen av de enkelte fagskoleutdanningene og ha en sterk arbeidslivsrepresentasjon. Det er behov for en tydeligere avklaring på hva som skal være fagrådets rolle og funksjon og hvordan fagrådene og det nasjonale fagskolerådet skal utfylle hverandre.

Delta støtter at innføring av praksis gjøres obligatorisk under forutsetning av at det legges en bred forståelse av praksisbregrepet til grunn, herunder at fagskolene må kunne tilpasse praksiskravet til læringsutbyttet som er angitt for de enkelte utdanningene. Det bør utvikles incentiver som motiverer arbeidslivet til å bidra med praksisplasser.

Mer robuste fagskoler

Utvalget peker på en fragmentert fagskolestruktur med for mange små enheter som en av de største utfordringene for dagens fagskoler. Strukturen bidrar til at en del fagskoler har svakt faglig og pedagogisk miljø og utilstrekkelig administrasjon. Utvalget mener at myndighetene gjennom sammenslåing av offentlige fagskoler vil styrke fagmiljøene, gi mer effektiv ressursutnyttelse og bedre kvalitet i utdanningstilbudet.

Delta kan langt på støtte utvalgets forslag til å igangsette en prosess med sammenslåinger for å skape mer robuste fagmiljø og sterkere administrative enheter. Gjennom sammenslåinger, økt samarbeid og klarere arbeidsdeling kan fagskolene befeste sin egen styrke og samtidig øke evnen til å utnytte hverandres fortrinn. En sterkere administrasjon vil kunne styrke muligheten for en god strategisk utvikling av fagskolenes utdanningstilbud. Per i dag er det ikke tilstrekkelig grunnlag for å foreslå et spesifikt antall fagskoler. Delta mener at en reduksjon i antall fagskoler må komme som et resultat av en grundig utredning og prosess hvor både partene i arbeidslivet, fagskolene og det avtagende arbeidsliv høres. Kunnskapsdepartementet må ta initiativ til et slikt arbeid. Sammenslåinger forutsetter også gode prosesser som ivaretar de ansattes medbestemmelse og arbeidsvilkår.

Delta merker seg at forslaget om sammenslåinger gjelder for de offentlige fagskolene. Når utvalget tar til orde for at sammenslåinger og færre enheter er et viktig kriterium for å utvikle kvalitet, må det *utformes tiltak som i større grad sikrer at private fagskoler også bidrar til større robusthet*. Over halvparten av dagens fagskoler er private, og det er uheldig for den helhetlige kvalitetsutviklingen hvis ikke de private fagskolene bidrar mer aktivt mot samme mål.

Studentenes rettigheter må styrkes

Delta mener at fagskolestudentenes rettigheter må styrkes. Deres rettsikkerhet må ivaretas på lik linje som for studenter ved universiteter og høyskoler. Vi slutter oss til forslaget om at departementet skal foreta en gjennomgang av fagskolelovgivningen og studentsamskipnadslovgivningen og foreslå bestemmelser som styrker fagskolestudentenes rettigheter, herunder vurdere å innføre rett og plikt til medlemskap for fagskoler i studentsamskipnader.

Fortsatt fagskolepoeng

Utvalget er delt i synet på om det er ønskelig å beholde dagens fagskolepoeng eller om det bør innføres studiepoeng, og har ikke gitt noen samlet anbefaling på om studiepoeng skal erstatte fagskolepoeng. *Delta mener det er riktig å beholde dagens fagskolepoeng.*

Debatten rundt fagskolepoeng versus studiepoeng kan ses som en diskusjon om hvordan man skal fremme fagskolens status. Representanter for fagskolen (tilbyderne) tar ofte til orde for studiepoeng og peker spesielt på at dette vil løfte fagskolens status i forhold til høyskole og universitet. En annen tilnærming er at en reell statusheving for fagskolene må gå gjennom å utvikle høy kvalitet og at fagskolens egenart og relevans for arbeidslivet utvikles videre. Da blir bruken av fagskolepoeng mer dekkende og gjenkjennbar for arbeidslivet. *Delta mener at bruk av fagskolepoeng medvirker til å synliggjøre fagskolene som et fullverdig og likestilt alternativ til høyere utdanning samtidig som det etablerer utdanningen som noe annet enn yrkesopplæring på videregående nivå. Delta mener at det skal og bør være forskjeller mellom fagskoleutdanning og høyere utdanning da de skal fylle ulike kompetansebehov i arbeidslivet. Å øke anerkjennelsen av fagskoleutdanning må skje ved andre virkemidler enn et felles poengsystem.*

Å beholde dagens fagskolepoeng er også viktig for å verne om prinsippene i Bologna-prosessen. Fagskoleutdanning er på nivå 5 og høyere utdanning er på nivå 6 og 7, både i EQF og i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. Norske studiepoeng anerkjennes i ECTS-systemet er en oppfyllelse av Bologna-prosessen.

Delta mener er behov for å utvikle klare retningslinjer som sikrer at fagskolene utøver lik praksis i forhold til fastsetting av fagskolepoeng. I tillegg må det utvikles veiledninger som kan bistå universitets- og høyskolesektoren i å anerkjenne fagskolepoeng ved innpass til bachelorstudium.

Finansiering og dimensjonering

Ny finansieringsmodell

Delta har lenge arbeidet for en bærekraftig finansieringsmodell som sikrer god kvalitet i fagskoleutdanningen og lik rett til utdanning for studentene. Vi mener dette langt på vei møtes gjennom utvalgets forslag om at staten skal samordne all finansiering av fagskoler under **en** finansieringsordning for fagskoler som gjøres til et statlig ansvar under Kunnskapsdepartementet. Delta vil at det skal innføres en egen programkategori for fagskolene i statsbudsjettet. Staten må ta økonomisk ansvar for de utdanningene som oppfyller et definert behov i arbeidslivet og som dermed møter et viktig samfunnsmandat. Å dekke et definert kompetansebehov i arbeidslivet bør fortsatt være et absolutt krav for all finansiering.

Dimensjonering

Delta vil at nasjonale myndigheter må involveres sterkere i dimensjonerningen av fagskolesektoren, slik utvalget foreslår. Antall studieplasser må i langt større grad enn i dag defineres ut fra arbeidslivets etterspørsel etter kompetanse og arbeidskraft og ikke i etter studentenes ønsker. Arbeidet med dimensjonering må skje i tett samarbeid med arbeidslivet og fagskolene. Arbeidslivet må ta en sterkere rolle som bestiller og må tydelig kommunisere sine fremtidige kompetansebehov til fagskolene. Nasjonalt fagskoleråd og de underliggende nasjonale fagrådene kan være aktuelle arenaer og bidragsytere i dette arbeidet. Samtidig må fagskolene øke sin innsats for å synliggjøre fagskolen som en relevant kompetansehevende aktør. Delta mener at en slik politikk vil bidra til å tilpasse utdanningene bedre til definerte kompetansebehov i arbeidslivet. Fagskoleutdannedes muligheter og posisjon på arbeidsmarkedet vil slik styrkes.

Utvalget har ikke gitt noen tall for fremtidig dimensjonering, eller foreslått at det i forlengelsen av dette bør lages en opptrappingsplan. Delta mener at det vil være behov for en opptrappingsplan for å møte en varslet økt pågang til fagskoleutdanningene.

Med vennlig hilsen
Delta

Trond Ellefsen
2.nestleder